

**Wewnątrzszkolny System
Doradztwa Edukacyjno – Zawodowego**

Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola

w Tumlinie

Opracowała:
Monika Lisowska

I. PODSTAWA PRAWNA – DOKUMENTY REGULUJĄCE ZAGADNIENIE ORIENTACJI I PORADNICTWA ZAWODOWEGO W EDUKACJI

1. Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017, poz. 703).
2. Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 7 2017.; poz. 1578).
3. Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej (Dz. U. z 2017, poz. 1591).
4. Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 1675).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. poz. 1575).

II. ZAŁOŻENIA OGÓLNE PROGRAMU

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczniów oraz specyfikę placówki, systemowej koncepcji orientacji zawodowej rozumianej jako ogół działań o charakterze dydaktyczno – wychowawczym ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy.

Przewidziane w programie działania związane z orientacją zawodową są powiązane z treściami kształcenia, co umożliwia uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą, a swoją dalszą edukacją i przyszłą karierą zawodową. W niniejszym programie podkreślono rolę kompetencji kluczowych przewidzianych do rozwijania w ramach podstawy programowej w kształtowaniu się orientacji zawodowej (postawy: kreatywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i współpracy zespołowej). Oznacza to, że każdy nauczyciel realizujący program orientacji zawodowej, jednocześnie podejmuje działania mające na celu wspólne wypracowanie efektów kształcenia zapisanych w podstawie programowej.

III. TREŚCI PROGRAMOWE ORAZ CELE SZCZEGÓŁOWE – OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW

1. Poznawanie własnych zasobów: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
2. Świat zawodów i rynek pracy: poznawanie zawodów, wyszukiwanie i przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno – zawodowych: planowanie ścieżki edukacyjno – zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonocnego poradnictwa kariery.

Przedszkole jako przestrzeń wspierająca dziecko w kształtowaniu preorientacji zawodowej powinno wstępnie zapoznać dzieci z wybranymi zawodami najbliższymi ich otoczeniu, kształtować postawy pracy i motywacji do działania, pobudzać i rozwijać zainteresowania dzieci oraz stymulować ich pro-zawodowe marzenia.

Cele szczegółowe dla grupy przedszkolnej:

1. Poznawanie własnych zasobów – dziecko:
  - a) określa, co lubi robić,
  - b) podaje przykłady różnych zainteresowań,
  - c) określa, co robi dobrze,
  - d) podejmuje działania i opisuje, co z nich wynika dla niego i innych,
  - e) opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.
2. Świat zawodów i rynek pracy- dziecko:
  - a) odgrywa różne role zawodowe w zabawie,
  - b) podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i te, które wzbudziły jego zainteresowanie oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby,

- c) opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach,
  - d) wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz zdarzenia, w których uczestniczy (zakupy, koncert, poczta...),
  - e) wskazuje związki pomiędzy zainteresowaniami a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie,
  - f) podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie – dziecko:
- a) nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej),
  - b) nazywa czynności, których lubi się uczyć.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno – zawodowych – dziecko:
- a) opowiada, kim chciałoby zostać,
  - b) na miarę swoich możliwości planuje własne działania poprzez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu,
  - c) podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach.

Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a) podczas zajęć wychowania przedszkolnego (w ramach realizacji podstawy programowej),
- b) podczas działań, które wynikają z rozporządzenia w sprawie zasad i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
- c) podczas innych działań związanych z preorientacją zawodową realizowanych w przedszkolu i poza nim.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej,
- b) sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu,
- c) samodzielności i samoobsługi oraz kształtowanie takich cech jak utrzymanie ładu, doprowadzanie podejmowanych prac do końca i porządkowanie miejsca pracy,
- d) szacunku do pracy innych,

- e) umiejętności współdziałania.

Celem orientacji zawodowej w **klasach I – III** szkoły podstawowej jest wstępne zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zainteresowań oraz pasji.

Cele szczegółowe programu dla I etapu edukacyjnego:

1. Poznanie własnych zasobów – uczeń:
  - a) opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać,
  - b) prezentuje swoje zainteresowania na forum,
  - c) podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi,
  - d) podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach,
  - e) podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wynika dla niego i innych.
2. Świat zawodów i rynek pracy – uczeń:
  - a) odgrywa różne role zawodowe w zabawie,
  - b) podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach,
  - c) opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka,
  - d) omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów na kształt otoczenia, w którym funkcjonuje,
  - e) opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu,
  - f) posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie – uczeń:
  - a) uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności,
  - b) wskazuje treści, których lubi się uczyć,
  - c) wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno – zawodowych – uczeń:
  - a) opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić,
  - b) planuje swoje działania, wskazując na podstawowe czynności/zadania niezbędne do realizacji celu,

- c) próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane do realizacji:

- a) podczas zajęć edukacji wczesnoszkolnej (w ramach realizacji podstawy programowej),
- b) podczas zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniem.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej,
- b) sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu,
- c) odpowiedzialności za własne działania,
- d) postaw przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności.

Celem orientacji zawodowej **w klasach IV – VI** jest poznawanie własnych zasobów, zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji.

Cele szczegółowe programu dla uczniów klas IV – VI:

1. Poznawanie własnych zasobów – uczeń:
  - a) określa własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia oraz kompetencje,
  - b) wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia,
  - c) podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość,
  - d) prezentuje swoje zainteresowania/uzdolnienia na forum z zamiarem zaciekawienia odbiorców.
2. Świat zawodów i rynek pracy – uczeń:
  - a) wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady dla poszczególnych grup, opisuje różne drogi dojścia do nich oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach,
  - b) opisuje, czym jest praca i jej znaczenie w życiu człowieka,

- c) podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe,
  - d) posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny,
  - e) wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie – uczeń:
- a) wskazuje na różne sposoby zdobywania wiedzy (korzystając ze znanych mu przykładów) oraz omawia swój indywidualny sposób nauki,
  - b) wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć,
  - c) samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno – zawodowych – uczeń:
- a) opowiada o swoich planach edukacyjnych i zawodowych,
  - b) planuje swoje działania, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu,
  - c) próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio, jak i pośrednio (otoczenie) z jego osobą.

Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane do realizacji:

- a) podczas zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniem,
- b) podczas innych działań doradczych realizowanych w szkole lub poza nią.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej,
- b) sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu,
- c) odpowiedzialności za własne działania,
- d) motywacji do uczenia się,
- e) umiejętności samooceny,
- f) kompetencji personalnych i społecznych,
- g) postaw przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności.

Celem doradztwa zawodowego w **klasach VII – VIII oraz w III gimnazjum** jest przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania kariery i podejmowania, przy wsparciu doradczym, decyzji edukacyjnych i zawodowych, uwzględniając znajomość własnych zasobów oraz informacje na temat rynku pracy i systemu edukacji.

Cele szczegółowe programu dla uczniów klas VII – VIII oraz III gimnazjum:

1. Poznawanie własnych zasobów- uczeń:
  - a) rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia),
  - b) dokonuje syntezy przydanych w planowaniu kariery edukacyjno – zawodowej informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób i innych źródeł,
  - c) rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno – zawodowych,
  - d) charakteryzuje wartości z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej,
  - e) określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji.
2. Świat zawodów i rynek pracy – uczeń:
  - a) wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania,
  - b) wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy,
  - c) porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców,
  - d) dokonuje autoprezentacji,
  - e) uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka,
  - f) analizuje znaczenie i możliwości doświadczenia pracy.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie – uczeń:
  - a) analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji,
  - b) analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznawanych własnych zasobów,
  - c) charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce,
  - d) określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno – zawodowych – uczeń:
- a) planuje ścieżki kariery edukacyjno – zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów,
  - b) podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno – zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym,
  - c) określa marzenia, cele, i plany edukacyjno – zawodowe na bazie własnych zasobów,
  - d) identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy.

Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane do realizacji:

- a) podczas wynikających z ramowych planów nauczania grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, które są prowadzone przez doradcę zawodowego,
- b) w trakcie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
- c) podczas wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców,
- d) podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole lub poza nią.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a) proaktywnych postaw młodzieży wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej,
- b) sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są w pełni zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu,
- c) odpowiedzialności za własne działania,
- d) motywacji do uczenia się,
- e) umiejętności samooceny,
- f) kompetencji personalnych i społecznych,
- g) umiejętności planowania, argumentowania, podejmowania działań i ich konsekwentnej realizacji,
- h) postaw przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności.

IV. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania

Założone cele programu będą podlegać weryfikacji, a więc ocenie, w jakim stopniu zostały zrealizowane dzięki podjętym działaniom. Będzie odbywać się poprzez:

- pytania ewaluacyjne do dzieci (dotyczące zrozumienia przekazywanych treści, potrzeby kontynuowania/poszerzenia tematu, atrakcyjność zajęć, przydatności poruszanych treści),
- autorefleksję i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć z wykorzystaniem głównie skojarzeń i myślenia analogicznego,
- zbieranie opinii i informacji zwrotnych od uczniów, rodziców,
- analizę prac, portfolio zawierające wymierne efekty pracy uczestników zajęć,
- obserwację osiągnięć ucznia,
- ankiety ewaluacyjne dla uczniów, rodziców,
- indywidualnego planu działania ukazującego projektowane ścieżki kariery edukacyjno – zawodowej uczniów.

V. Ewaluacja programu

Realizacja programu powinna być na bieżąco monitorowana. Efektem ewaluacji powinno być doskonalenie programu, służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, rodziców, potrzeb szkoły czy lokalnego rynku pracy.

Ewaluacja zostanie dokonana poprzez:

- spotkania osób realizujących działania związane z doradztwem zawodowym w szkole, poświęcone omawianiu skuteczności podejmowanych działań,
- ocenę stopnia realizacji celów szczegółowych zawartych w programie orientacji zawodowej przez wychowawcę,
- analizę dokumentacji (dzienniki, tematyka zajęć, analiza wytworów uczniów),
- obserwacja poziomu zaangażowania i motywacji, zachowań uczniów.

W opracowaniu programu posłużono się zasobami gromadzonymi i aktualizowanymi przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie na stronie www.doradztwo.ore.edu.pl oraz publikacjami dostępnymi na stronie www.euroguidance.pl.